

## MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASH SOHASIDAGI XORIJ MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TAJRIBALARI

**Yorqinoy Hamidjonovna Qipchaqova**

Farg'ona davlat universiteti Ijtimoiy – gumanitar fanlar kafedrası o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7336291>

*Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim va tarbiyaning xorij davlatlaridagi ilg'or tajribalari qiyosiy tahlil asosida o'rganilgan. Asosiy rivojlangan g'arb mamlakatlaridagi maktabgacha ta'lim shakllari va sharoitlari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Hamda mamlakatimizda maktabgacha ta'lim va tarbiya sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar mazmuni va uning natijaviyligiga doir fikrlar yoritilgan.*

*Kalit so'zlar: integratsion yondashuv, islohot, rivojlangan xorijiy mamlakatlar, konsepsiyasi, chora – tadbirlar, o'rmon bog'chalari, bolalar konferensiyasi, Integratsion bolalar bog'chalari.*

## ОПЫТ ЗАРУБЕЖНЫХ ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

*Аннотация. В данной статье на основе сравнительного анализа изучен передовой опыт дошкольного образования и воспитания в зарубежных странах. Представлены сведения о формах и условиях дошкольного образования в основных развитых западных странах. Мнения о содержании проводимых подчеркиваются реформы и их эффективность.*

*Ключевые слова: комплексный подход, реформа, развитые зарубежные страны, концепция, меры, лесные детские сады, детская конференция, Интегрированные детские сады.*

## EXPERIENCE OF FOREIGN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS IN THE FIELD OF EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

*Abstract. In this article, on the basis of a comparative analysis, the best practices of preschool education and upbringing in foreign countries are studied. Information is presented on the forms and conditions of preschool education in the main developed Western countries. Opinions on the content of ongoing reforms and their effectiveness are emphasized.*

*Keywords: integrated approach, reform, developed foreign countries, concept, measures, forest kindergartens, children's conference, Integrated kindergartens.*

## KIRISH

O'zbekiston Respublikasini rivojlangan mamlakatlar qatoridan joy egallashni aniqlash, yosh avlodning komil inson bo'ib kamol topishiga bevosita bog'liqdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyayev rahbarligida 2017-yil 16-avgust kuni bo'lib o'tgan yig'ilishda, maktabgacha ta'lim tizimini tarbiyaviy jihatdan tubdan isloh qilish, maskur tashkilotlarda bolalarni to'la qamrab olish bo'yicha muhim vazifalarni aytdi. Bu boradagi tahlillar natijasida qisqavaqtda uchta yirik hujjat-O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 9-sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3261-sonli Qarori, 30-sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari" 5198-sonli Farmoni, hamda "O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi PQ-3305-sonli Qarorni qabul qilindi.

## TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi, uning hududiy bo'linmalarining asosiy vazifalari va faoliyatni yo'nalishlari qatorida ilg'or horijiy tajribani hisopga olgan holda maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama intellektual, ahloqiy, estetik va jismoniy rivojlanish uchun shart-sharoitlar yaratib berish belgilandi.

Darhaqiqat, o'tgan qisqa vaqt mobaynida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2017-2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, «Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, «O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida»gi farmon va qarorlari, shuningdek, "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha 2017-2021 yillarga mo'ljallangan Dasturi hamda respublikada maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha «Yo'l xaritasi» asosida misli ko'rilmagan ishlar amalga oshirildi.

## TADQIQOT NATIJALARI

Barcha sohalar qatori tizimda amalga oshirilayotgan o'zgarishlar, farmon va qarorlarda belgilangan vazifalarning ijrosi boshqa sohalar qatori Davlatimiz rahbarining doimiy e'tiborida bo'layotganligini guvohi bo'lmoqdamiz. Rivojlangan horij mamlakatlarida integratsion yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy ahloqiy tarbiyalash holatini o'rganish maqsadida quydagi bir nechta horijiy mamlakatlarni tajribasini tahlil etamiz. Ahamiyatlisi, Germaniya maktabgacha ta'lim tizimi bo'ldi. Germaniya maktabgacha ta'lim tizimini batafsil o'rganib chiqamiz. Germaniyada maktabgacha ta'lim tashkilotlarining rang-barang shakllari va turlari hayrantlantiradi. Eng qiziqarli bolalar bog'chalar turlari quydagicha:

1. Waldkindergarten (nemischa Wald so'zidan-o'rmon, Kindergarten –bolalar bog'chasi) Bunday bolalar bog'chalarini yaratish fikri Skandinaviyada boshlangan. Ko'pincha bunday bog'chalar o'rmonda joylashadi. Bolalar doimo ochiq havoda bo'ladi, daraxtlar va boshqa o'simliklarni o'rganadilar tabiiy materiallardan turli narsalar yasaydilar. Bolalarga tabiatni sevisish va uni asrab-avaylash o'rgatiladi.

2. Bauernhofkindergarten (nemischa Bauernhof so'zidan –dehqon hovlisi qo'rg'oni: Kindergarten-bolalar bog'chasi Bunday bog'chalar dehqon xo'jaliklarda, fermalar yoki ularga yaqin yerlarda joylashgan bo'ladi. Bolalar kuchlarini yetguncha fermalarga mollarni boqishda, dala va bog'larda, sabzavot va mevalar o'stirishda yordam beradilar.

3. Reggio-Kindergarten. Bunday bolalar bog'chalarni yaratish konsepsiyasi italyanning Rejio-Emilio shahrida paydo bo'lgan va nomi ham shunday olingan. Bunday maktabgacha tarbiya tashkiloti bozor (yarmirka) maydoinin eslatuvchi o'rtada katta bir xona (xoll) va undan shaharchaning turli mavzellariga kichik xonalarga chiquvchi inshootni eslatadi.

Bunday turdagi bog'chalarda bolalar joylashgan muhit asosiy tarbiyachi deb ataladi. Har kuni ertalab bolalar tarbiyachi bilan katta honada yig'ilib, kun rejasini maslahatlashadilar, so'ngra honalarda tarqalishadi. Bitta xona qurilish va o'ynashi, konstruktorlar yig'ish mumkun. Yana rasm chizish xonasi ham bor, odatda u yerda bo'yoqlar va devorlarga vatmin qog'ozlar osib qo'yilgan. Bolalarga maxsus kiyim kiygazib kuyladi va ular xoxlagan yerlariga-devorlar, pol, birlariga rasm chizishlari mumkun. Bu yerda hunarmandchilik musiqiy va boshqa honalar ham bor. Bunday bog'chalarda tarbiyachilar bolalarga faqat atrofda joyni o'zlashtirishlarda ko'maklashadilar.

4. Freinet-Kindergarten. Maktabgacha pedagogikaning buy o'nalishi o'z nomini bolalar tarbiyasiga o'ziga xos yondashish usulini ishlab chiqqan italiyalik oilaviy juftlik familiasidan olingan. Bu yo'nalishning asosiy tamoil-bolaning butunlay erkinligi va mustaqilligidir.

Fryent-bog'chasida bolalar nima qilishlari, qanday o'yin o'ynashlari, nima bilan shug'illanishlari, qachon ovqatlanishlari va uxlashlarini o'zlari hal qiladilar. <Bolalar konfrensiyasi> deb atalmish yig'ilishlarda bolalar MTT doirasida hulq-atvor qoidalarini o'zlari belgilashadi. Bunday bog'chalarda ijod qiish, syujet-rol o'yinlari, eksprementlar, tabiat qo'yni yoki shaharning korxon va tashkilotlarga ekskursiyaga borishlarda katta ahamiyat berildi.

5. Integratsion bolalar bog'chalari. Bunday turdagi MTTlarda sog'lom bolalar bilan birgalikda jismonan va ruxan nosog'lom bolalar birgalikda tarbiyalanadi. Bunday sharoit oddiy bolalar uchun chidamlilik, bag'rikenglik va hurmat qilishni o'rganishga ajoyip imkoniyat, deb qaraladi. Imkoniyatlarni cheklangan bolalar jamiyatidan ajralgan holda bo'lmaydilar, o'z tengdoshlari bilan, muloqot va hamjixatlikda bo'lishni o'rgatadilar. Shunday bog'cha va maktablarning soni ko'pligi Germaniyada nogironlarning yashashi ta'lim olishi va o'zini nomoyon qilish uchun qulay sharoitlar yaratadi.

6. Internatsional bolalar bog'chalari. Bunday MTTlar emigrantlar uchun yaratilgan bo'lib ko'pincha ularni emigrantlarning o'zlari farzantlari uchun tashkil etadilar. Germaniyada turknems, yahudiy, rus-nemis bolalar bog'chalari juda ko'p.

## MUHOKAMA

Bu tashkilotning konsepsiyasi bilingvallik [5] tamoiliga asoslangan. Ya'ni guruhlarda doimo bolalar bilan ona tilida so'zlovchi tarbiyachi bilan birga nems tilida so'zlovchi tarbiyachi ham bo'ladi, shuningdek Germaniyada Voldorf bolalar bog'chalari va Montessori tizimida ishlaydigan bolalar bog'chalari ham mavjud. Agar o'rta statistic nems bolalar bog'chasini olsak, uning faoliyat loyihalar tamoili asosida tashkil etilganligi nomoyon bo'ladi. Masalan, <Kasb> loyixasi davrida bolalar tarbiyachi bilan ekskursiyaga boradilar, turli narsalar yasaydilar, teatirlashtirilgan sahnalar qo'yadilar, pechenni pishiradilar, loydan narsalar yasaydilar vahokazo. Germaniya maktabgacha tashkilotda bolalarning ijodkorligi, ma'naviy-axloqiy tarbiyasiga yondashishda integratsiya usulidan keng foydalaniladi.

## XULOSA

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tarbiyalashdagi bunday ijobiy arashlari bilan bir vaqtda, xulosa tariqasida aytish joyizki horijiy mamlakatlarning maktabgacha ta'lim tizimlarini o'rganish, ularning ilg'or tajribasini taxlil etish va respublikamiz sharoitiga moslashtirish bo'yicha aniq chora-tadbirlarni ishlab chiqish mamlakatimiz maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirib zamonaviylashtirishga imkon yaratadi desak mubog'ala bo'lmaydi.

## REFERENCES

1. Kipchakova, Y. (2021). METHODOLOGICAL AND DIDACTIC ASPECTS OF INFORMATION AND INTELLECTUAL CULTURE IN THE EDUCATION OF A DEVELOPED GENERATION. *Экономика и социум*, (6-1), 156-159.
2. Kipchakova, Y. X., & Kodirova, G. A. (2020). INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MODERN EDUCATION. *Теория и практика современной науки*, (5), 29-31.
3. KIPCHAKOVA, Y., ABDUXAMIDOVA, M., & RAXMONALIYEVA, M. THE IMPACT OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN IMPROVING STUDENT

- KNOWLEDGE. *СТУДЕНЧЕСКИЙ ВЕСТНИК Учредители: Общество с ограниченной ответственностью "Интернаука"*, 37-38.
4. Қипчақова, Ё., Махмудова, М., & Умарова, З. (2021). МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАР МЕҲНАТИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТИ. *Студенческий вестник*, (22-7), 9-10.
  5. Қипчақова, Ё., Соибжоновна, Ш., & Абдуқайумова, С. (2021). МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ. *Студенческий вестник*, (22-7), 11-12.
  6. Ботирова, Н. (2020). Обучающие возможности тестовых технологий. *Профессиональное образование и общество*, (3), 68-71.
  7. Ботирова, Н. Д. (2019). РАЗВИТИЮ ПРОДУКТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ. *Гуманитарный трактат*, (61), 4-6.
  8. Ботирова, Н. Д. РАЗВИТИЮ ПРОДУКТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE THINKING OF YOUNGER SCHOOLBOYS. *Журнал выпускается ежемесячно, публикует статьи по гуманитарным наукам. Подробнее на*, 4.
  9. Djurabaevna, B. N., & Ibrokhimovna, T. S. (2020). Specific features of teaching mathematics in primary school students. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 10(8), 302-307.
  10. Alimjanova, M. (2020). PEDAGOGICAL SYSTEM OF FORMATION OF RESPONSIBILITY IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS ON THE BASIS OF NATIONAL VALUES. *Theoretical & Applied Science*, (4), 914-917.
  11. Alimjanova, M. (2021). ABOUT GENDER STEREOTYPES. *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)*, 2(06), 72-76.
  12. Alimjonova, M. Y. (2021). The role of the national values in the history of pedagogical education. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(3), 1040-1044.
  13. Shavkatovna, S. R. (2021). DEVELOPING CRITICAL THINKING IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *Conferencea*, 97-102.
  14. Vasiljonov, A. (2022). BASIC THEORETICAL PRINCIPLES OF CORPUS LINGUISTICS. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(02), 173-175
  15. Shavkatovna, S. R. (2021). Methodological Support for The Development of Primary School Students' Creative Activities. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 2, 121-123.
  16. Shavkatovna, S. R. N. (2021). METHODOICAL SUPPORT OF DEVELOPMENT OF CREATIVE ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *Conferencea*, 74-76.
  17. Maxamadaliyevna, Y. D., Òljayevna, Ò. F., Qizi, T. D. T., Shavkatovna, S. R. N., & Anvarovna, A. O. (2020). Pedagogical Features Of Mental Development Of Preschool Children. *Solid State Technology*, 63(6), 14221-14225.
  18. Jabborova, M. (2021). THE IMPORTANCE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE SOCIAL DEVELOPMENT OF SOCIETY. *Экономика и социум*, (6-1), 129-132.
  19. Tillaboyeva, G., & Umarova, N. R. (2021). ALISHER NAVOIY ASARLARIDA BADIY TAXALLUSLARNING QO 'LLANILISHI. *Студенческий вестник*, (13-5), 70-72.

20. Qizi, G. S., & Umarova, N. R. (2021). The use of anthroponyms and pseudonyms in alisher Navoi's gazelles. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(9), 349-3
21. Sodirzoda, M. M. (2021). Ways to cultivate the creative thinking of beginners in the classroom through information and communication technologies. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 955-958.
22. Sodirzoda, M. M. (2021). Techniques of using folk proverbs in the cultivation of oral speech of primary school students. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(10), 481-484.
23. Sodirzoda, M. M. (2021). TO INCULCATE NATIONAL AND SPIRITUAL VALUES IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH ETIQUETTE LESSONS. *Conferencea*, 31-32.
24. Турахўжаева, А., & Мухторий, М. (2018). СЕМАНТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЛЕКСЕМ" СИСТЕМЫ" В УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКЕ. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (5-4), 157-159.
25. Юлдашева, Д. М., Асқарова, Д., & Зоҳидова, М. (2021). Ўзбек болалар нутқига доир матнларда лақуна. *Academic research in educational sciences*, 2(2).
26. Джалолова, М., Рахманова, Э. Ю., & Косимова, Х. Н. (2021). ВОСПИТАНИЕ СЕНСОРНОГО ВОСПРИЯТИЯ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА. *Scientific progress*, 1(6).
27. Косимова, Х. Н. (2021). КИТОБХОНЛИК КЎНИКМАСИНИ ШАКИЛЛАНТИРИШДА ОИЛАГА ПЕДАГОГИК ТАВСИЯЛАР БЕРИШ ТИЗИМИ. *Scientific progress*, 1(6).
28. Нажмиддинов, Э. Х., Кучбоев, А. Э., Мухаммадиев, М. А., & Соатов, Б. Б. (2021). Эколого-морфологические характеристики нематод рода *Rhabdochona*-паразитов обыкновенной маринки. Теория и практика борьбы с паразитарными болезнями, (22), 387-393.
29. Юлдашев, Э., & Нажмиддинов, Э. (2013). БРАКОНИДЫ (Hymenoptera, Braconidae) РОДА *ROGAS* NEES ФАУНЫ СРЕДНЕЙ АЗИИ. In Биоразнообразие и рациональное использование природных ресурсов (pp. 134-136).
30. Kuchboev, A. E., Najmidinov, E. K., Mukhamediev, M. A., Karimova, R. R., & Yildiz, K. (2021). Morphological and ecological features of some nematodes of the genus *Rhabdochona* in marinka obtained from Fergana Valley, Uzbekistan. *Journal of Parasitic Diseases*, 45(4), 1084-1089.
31. Vasiljonov, A. (2022). BASIC THEORETICAL PRINCIPLES OF CORPUS LINGUISTICS. *Academia Globe: Inderscience Research*, 3(02), 173-175.
32. Usmanov, N. (2021). The Philosophical Basis For The Formation Of Spiritual Maturity Among Young People. *Oriental Journal of Social Sciences*, 1(1), 33-37.
33. Gulnoza, R., & Lola, K. (2022). OBRAZLAR TALQINIDA LINGVISTIK IMKONIYATLAR. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(Special Issue 3), 91-95.
34. Kalandarovna, Y. L. (2022). IDENTIFICATION AND EDUCATION OF GIFTED CHILDREN. *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603*, 11(10), 42-47.

35. Dilafruz, A. (2022). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARDA VA OILADA GENDER XUSUSIYATLARNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI. *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 2(18), 183-189.
36. Юлдашева, Д. М., Асқарова, Д., & Зоҳидова, М. (2021). Ўзбек болалар нутқига доир матнларда лақуна. *Academic research in educational sciences*, 2(2), 926-931.
37. Askarova, D. I. (2022). THE ROLE OF FOLK PEDAGOGY IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. *Oriental Journal of Social Sciences*, 2(02), 89-96.
38. Rahmonov, U., Ergashev, A., Nazhmetdinova, M., & Usmonova, S. (2021, November). IN THE FORMATION OF THE SOCIO-SPIRITUAL THINKING OF YOUNG PEOPLE IN THE MUSICAL ART OF THE GREAT SCHOLARS OF THE EASTERN RENAISSANCE POSITION HELD. In *Archive of Conferences* (pp. 36-39).
39. Karimovich, U. R., Mamasodikovna, N. M., & Abdullaevich, E. A. (2021). The Role and Importance of Music Clubs in The Leisure of Young People. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 2(2), 47-49.
40. Ulugbek, R. (2021, January). AN ANALYSIS OF WORDS WHOSE EMOTIONAL MEANING CHANGES IN MODERN ENGLISH LINGUISTICS. In *Euro-Asia Conferences* (Vol. 1, No. 1, pp. 131-136).
41. Narziev, S., Asqarov, J., & Khokimyatov, A. (2021). Methodology Of Organization Of The Labor Process And Preservation Of Employees' Health. *The American Journal of Engineering and Technology*, 3(04), 79-84.
42. Asqarov, N. I. (2021). Prospects For The Development Of The Investment. *The American Journal of Applied sciences*, 3(01), 162-166.
43. Usmanova, O. S. (2022). National curriculum and new generation mathematics textbook. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 11(2), 11-16.
44. Sobirovna, U. O. (2022). The Use of Mnemotechniques in Teaching Younger Schoolchildren. *Spanish Journal of Innovation and Integrity*, 6, 446-450.
45. Dilafruz, Y., Marifatxon, J., Rasuljonovna, E. Z., & Muqaddaxon, M. (2022). МАКТАБГАЧА ТА'LIMGA YANGICHA YONDASHUV. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(Special Issue 3), 121-125.
46. Zhabborova, M. R. K. (2021). Мактабгача таълим соҳаси талабаларида бошқарувчанлик қобилиятларини ривожлантириш. *Молодой ученый*, (17), 394-395.
47. Мирзобоев, Й. А. (2022). ТУР ЎЗГАРИШ ЧИЗИҚЛАРИ УЧТА БЎЛГАН, ГИПЕРБОЛИК ҚИСМЛАРИНИНГ ҲАММАСИ ХАРАКТЕРИСТИК УЧБУРЧАКЛАРДАН ИБОРАТ БЎЛГАН БЕШБУРЧАКЛИ СОҲАДА УЧИНЧИ ТАРТИБЛИ КЎРИНИШДАГИ ПАРАБОЛИК-ГИПЕРБОЛИК ТЕНГЛАМА УЧУН БИТТА ЧЕГАРАВИЙ МАСАЛА ҲАҚИДА. *THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH*, 1(5), 363-366.